

Verhalen levend maken

Leerlingen doen onderzoek naar de Tweede Wereldoorlog

Soms komen dingen goed samen. De gemeente Groningen, het Oorlogs- en Verzetscentrum Groningen en het Informatiecentrum Canadese Begraafplaats Holten willen graag de oorlog levend houden voor de jeugd. De CSG Wessel Gansfort uit Groningen zocht naar een manier om de herdenking van de oorlog betekenisvoller aan te bieden. Leerlingen werkten daarom samen met verschillende organisaties buiten de school bij een bronnenonderzoek naar de geschiedenis van de oorlog in Groningen.

Laurin Thole en Koos Sikkema zijn docenten geschiedenis op de CSG Wessel Gansfort in Groningen.

Het is 76 jaar geleden dat de Tweede Wereldoorlog eindigde. Sindsdien leven we in een vrij Nederland. Veel docenten kennen de verhalen van ouders en grootouders die de oorlog hebben meegemaakt. Maar de leerlingen van nu horen steeds minder uit eerste hand hoe het was tijdens de Duitse bezetting. Om deze verhalen levend te houden deden leerlingen van de derde klas vmbo-tl, havo en vwo van de CSG Wessel Gansfort bronnenonderzoek. Op deze manier onderzochten de leerlingen hoe het was om te leven tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Drie elementen

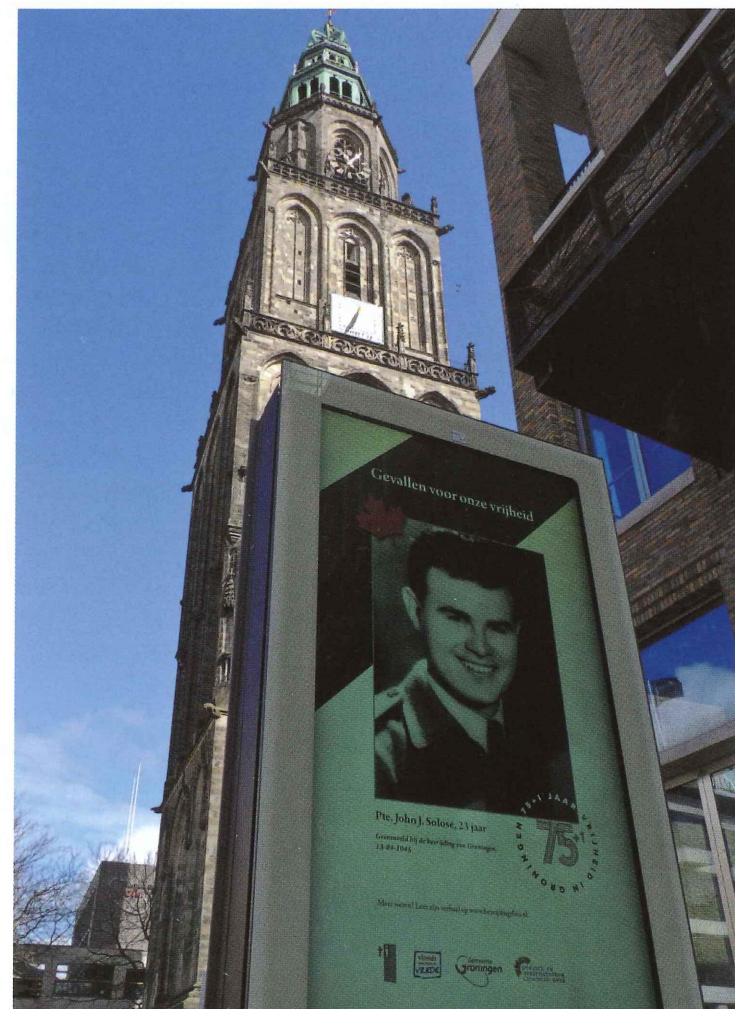
In dit project stonden drie elementen centraal. Het eerste element was deze essentiële periode uit de geschiedenis dichterbij de leerlingen te brengen door hen te richten op de stad

‘De opdracht raakte een leerling: “Ik wist niet dat de soldaten zo jong waren, sommigen waren niet veel ouder dan ik!”’

Groningen en omgeving. De leerlingen kregen de opdracht om het leven van iemand die de oorlog heeft meegemaakt in kaart te brengen. Het ging om verzetshelden, Joden, collaborateurs, ‘gewone’ Groningers en de Canadese bevrijders van de stad. Alle derdeklassers kwamen

zo in aanraking met voor hen bekende locaties als Ten Boer, Bedum en de Groninger binnenstad. Er ontstond meer verbintenis met de oorlogs geschiedenis en de motivatie van leerlingen werd verhoogd. Het benadrukken van de verbintenis met organisaties buiten school was het tweede centrale element. Het thema ‘76 jaar vrijheid’ raakt iedereen in de samenleving, daarom was het belangrijk om de leerlingen de maatschappelijke relevantie te laten zien. Om die reden is

samengewerkt met de gemeente Groningen, de Groninger Archieven, het Informatiecentrum Canadese Begraafplaats Holten (ICB Holten) en het Oorlogs- en Verzetscentrum Groningen (OVCG). Deze laatste drie partijen waren essentieel voor het aanleveren van primair bronnenmateriaal. Ook werd het eindproduct dat leerlingen leverden zichtbaar gemaakt voor de omgeving. Zo zijn door de gemeente posters van de Canadese bevrijders geplaatst op veel openbare plekken in de

Een poster op straat in Groningen met het beeld van een soldaat uit de Tweede Wereldoorlog. Foto: Anke Jongste.

stad. Een link bij de poster verwees geïnteresseerden naar de website van het Bevrijdingsbos, waar door leerlingen geschreven biografieën te lezen zijn.¹ Het derde element dat leerlingen ervoeren was hoe het is om te werken als een historicus. Een getrainde historicus kan kritisch kijken naar bronnen, een context creëren, zich inleven in historische personen en een verhaal onderbouwen. In het onderzoek dat leerlingen uitvoerden stond de vraag waarom de onderzochte personen herdacht moeten worden centraal. De leerlingen moesten de primaire bronnen zelf analyseren op betrouwbaarheid, representativiteit en bruikbaarheid voor het onderzoek. Omdat dit voor veel leerlingen lastig is, en omdat de verbintenis met organisaties buiten school benadrukt moest worden, zijn hiervoor studenten van de lerarenopleiding NHL Stenden benaderd. Zij wezen de leerlingen op betrouwbare sites als de Groninger Archieven, Beeldbank WO2 en Traces of War.² Daarnaast hielpen deze studenten de leerlingen met het interpreteren van de bronnen, het aandachtig lezen en het bedenken van vervolgstappen. Tot slot funtioneerden de studenten als een

soort eindredactie, zij controleerden de eindproducten op spellingsfouten en gaven feedback op de lay-out.

Persoonlijker

Na afloop hebben de leerlingen en begeleidende studenten een enquête ingevuld. Hieruit bleek dat de leerlingen enthousiast waren over het project. Ze gaven aan de Tweede Wereldoorlog beter te begrijpen: ‘Je kijkt op een andere manier naar de oorlog. Ik heb het nu veel persoonlijker kunnen zien,’ zei een leerling. ‘Ik begrijp nu meer dat het allemaal gewoon maar mensen waren, die zelf ook een leven hadden in plaats van alleen soldaat zijn,’ en: ‘Ik wist al wel wat er allemaal was gebeurd omdat we het er op de basisschool vaak over hebben gehad, maar ik wist niet hoe dat in Groningen ging. Daar werd nooit iets over verteld. Nu kan ik er makkelijker een beeld van maken.’

Het werken met de bronnen vonden veel leerlingen lastig. Per Canadese soldaat waren er ongeveer 35 bronnen om door te spitten. ‘Meneer, 35 bronnen zijn echt te veel om door te nemen hoor!’ en ‘Ik kan de helft echt niet lezen!’ zijn opmerkingen die meermaals te horen waren. De geplande ondersteuning van de studenten kwam gelukkig goed van pas. ‘Sommige leerlingen vonden het moeilijk bronnen te vinden. Ik kon ze hier over het algemeen vrij goed bij helpen, maar het verschilde ook per groepje hoe moeilijk dit was. Over de ene soldaat valt namelijk meer te vinden dan over anderen,’ vertelde een student.

Na een aantal lessen begon het steeds meer te leven. Opmerkingen als: ‘Deze meneer heeft gevochten waar ik vaak langsfiets!’ of ‘Kon mijn Canadees eigenlijk wel Groningen uitspreken?’ kwamen voorbij. Sommige leerlingen vonden het zelfs confronterend: ‘Ik vind het best een beetje spannend, omdat je

wel dingen te weten komt die niet leuk zijn en dat maakt je ook wel een beetje bang dat het weer zou gebeuren.’ Een andere leerling gaf aan dat de opdracht haar raakte: ‘Degene die ik onderzoek is op dezelfde dag jarig als ik. Daardoor lijkt het net alsof het dichterbij komt,’ en: ‘Ik wist niet dat de soldaten zo jong waren, sommigen waren niet veel ouder dan ik!’

Links: De Canadese soldaat Clarence Milner. Bron: ICB Holten. Onder: Het ‘enrolment form’, aanmeldformulier voor militaire dienst, van soldaat John Wilson. Bron: ICB Holten.

Naast de samenwerking met de studenten van NHL Stenden waren ook de connecties bij het OVCG, het ICB Holten en de gemeente Groningen erg waardevol. Zonder deze partijen was het niet gelukt om aan zoveel bronnen te komen. Wij raden elke geschiedenisdocent in het land daarom aan om contact te zoeken met organisaties buiten de school. Door de stoute schoenen aan te trekken kun je soms grote stappen maken. De geschiedenis wordt immers meestal buiten de school geschreven. ■

1 Het Bevrijdingsbos Groningen: www.bevrijdingsbos.nl
2 www.groninger-archieven.nl, www.beeldbankwo2.nl, www.tracesofwar.nl